

րէն այնպիսի ձկունք բռնեցին, որ ծովու երեսը մէկ միւնուորտի ճշմամբ չի կարողացան ապրիլ կաշինին ճաթըսեցան, աչքեր դուրս ցըցուեցան ու չարաչար տանջանք սատկեցան: Այս ձկունք միայն կրնան ապրիլ ի մեծ խորութիւնս, ուր մեծ ճշուամբ կայ և միանգամայն ընդարձակածաւալ ծովային անապատներ, զուրկ 'ի ծովային բուսոց, և որով մեծ կռիւ պիտի ունենան ձկունք իրենց կեանքը պաշտպանելու համար:

Կարծեմ թէ բաւական են յառաջ բերած դէպքերս համոզելու համար թէ կարելի է գործարանաւոր մարմնոց գոյութիւնն յայլ մոլորակս, ոչ միայն ըստ մեր մոլորակին պայմանաց, այլ և ըստ տարբեր պայմանաց, զորս ի վեր անդր յիշեցինք:

Յաջորդ յօդուածով կը տեսնենք աստեղագիտութեան և աստեղաբանագիտութեան պատասխանը առաջիկայ խնդրոյս նկատմամբ:

Շարունակելի

Մարաքոնի դիպացումն գերեզմանն.— Պեռլինի լրագրորէններէն մին կ'աւետէ մի հնախօսական հետաքրքրական գիւտ, որ տեղի ունեցել է այս մօտեւ Մարաթոնի մօտ: Մարաթոնեան դաշտին մէջ կայ մի բլուր 9 մէդր բարձրութեամբ, որ հին ժամանակէ ի վեր կը անաբուրէր Մարաթոնեան պատերազմի մէջ անկեալ 492 Աթենացոց գերեզմանը:— Մակայն այս գիւտս ըստ բաւականի տարակուսի մէջ կը ձգէր զմարդս, մտածելով որ Շէլլման ոչինչ գտաւ այն բլուրան վրայ:— Բայց այս ստոյգ է որ վերջի ժամանակներս Յունաց տէրութիւնն, զանազան յաջող պեղումներ ընելով յԱտտիկէ, կարգը հասաւ նաև Մարաթոնեան բլրան, զոր մեծաւ խնամքով հետազօտելով՝ գտաւ Մարաթոնեան պատերազմի քաջաց գերեզմանը: Գետինը այն կողմերը բարձրացած է 'ի հին ժամանակէ 3 մէդրի չափ, ուստի բլուրն ի սկզբան օւնեցել է գրեթէ 12 մէդր բարձրութիւն, և ճիշդ այս խորութեամբ՝ բլրան գագաթին սկսեալ, և գրեթէ 3 մէդր խորութեամբ՝ արդի գետնի երեսէն, դտնուեցաւ քարէ յատակի նման կարգ մի, որ ծածկուած էր մոխրով 2 էն մինչև 8 հարիւրորդ մմէդր թանձրութեամբ: Այս մոխրոյն մէջ կան դեռ ևս փայտի մնացորդք, սաստիկ քայքայեալ մարդկային ոսկերք և անթիւ կաւէ միջակ անօթներ: Այս անօթներս՝ որք ծածկեալ են սև սև գիմօք վազող մարդկանց նկարներով, անտարակոյս կը վերաբերին 490 թուականին նախ քան զՔրիստոս, որով գերեզմանն ևս՝ որ կը բովանդակէ բազմաթիւ քաջ երիտասարդաց մոխիրներ, կապակցութիւն ունի Մարաթոնեան պատերազմին: Այս գիւտս մեծ օգուտ ունի ոչ միայն ի հաստատութիւն պատմութեան Մարաթոնեան պատերազմի, այլ և նկարչութեան:

Ջարմանայի լուղորդ մի. — Մօտ ժամանակներս, հռչականուն ամերիկացի՝ լուղորդ Դաւիթ Դալտոն լողալով անցաւ Մանչի ջրան. քը, Պուլոյնէն մինչև Ֆոլքսթէյն, այսինքն 60 մղոն (90 վերստէն աւելի) տեղ կտրելով 28 ժամու և 25 վայրկեանի մէջ. Դալտոն ազատարար, մակոյկէն (Ocean King) ինքզինքը ջրոյն մէջ ձգեց Պուլոյնի փոռնքէն քիչ մը հեռու, և սկսաւ լողալ դէպ 'ի Արգոնոյ փոռնքը կոնակի վրայ, Ազատարար մակոյկն հետը մէկտեղ կ'երթար, և մէջի եղած նաւաստին մերթ ընդ մերթ կու տար լուղորդին զօրանալու համար խաֆտէ բարկօղիով (կոնեակով), Օղը շատ գեղեցիկ էր, քա. մի ամենեւին չկար և ծովուն երեսը հանդարտ և անշարժ էր, Հանդերձ այսու Դալտոն մի քանի անգամ հանգիստ առաւ ջրոյն մէջ տաս վայրկեանէն աւելի, երկրորդ օրը ժամը 4ին երեկոեան դէմ մօտեցաւ Ֆոլքսթէյնի փոռնքը ի մեծ զարմանս և ի մէջ ծափահարութեանց անթիւ բաղմունքեան, որք ժողովուրդ էին ծովափունքը հիացած նորա անման նիւթական ուժոյն վրայ, Հետը մէկտեղ եկող ազատարար մակոյկի նաւաստին յայտնեց Ֆոլքսթէյնի քաղաքատան որ Դալտոն բոլոր ճամբան կոնքի վրայ լողաց, բաց 'ի վերջին երկու մղոնէն, Լողալով մինչև որոշեալ տեղը, Դալտոն բոլորովին ուժաթափ եղաւ և տարուեցաւ նաւամատոյցէն մի մերձաւոր հիւանդանոց, ուր բժշկաց խնամքով իսկոյն անկողին պառկեցուցին, ծածկելով ցրտէն թմրած մարմինը քանի մի վերմակով, Դալտոն ի զարմանս ամենեցուն շատ շուտ օթափեցաւ, և այնչափ երկար ժամանակ մնալով հանդերձ պաղ ջրոյն մէջ, ամենեւին հիւանդութեան հետք չգտաց, Դալտոն 38 տարեկան է, ուժով կազմուածքով և վերջին 20 ամաց մէջ ստէպ վարժութիւն կ'ընէր լողալով Ալաբամայի և խաղաղական ովկիանոսաց մէջ, Ամազոնի և Միսիսիբի գետերու մէջ, ինչպէս նաև մշտաւատան Բիսկայան ծոցին մէջ, երեք տարի առաջ միտքը դրած էր կոնքի վրայ լողալով անցնիլ Մանչի ջրանցքը, և այս նպատակաւ եկաւ ի Ֆոլքսթէյն, ուր երեք ամիս փորձեր ըրաւ միտքը դրածը կատարելու, Ոչ մի լուղորդ նորա չափ մեծ միջոց լողալով անցիր է, Մի նաւապետ Բէս անունով, որ կորսուեցաւ Նիակա. րայի հոսանաց մէջ, լողալով անցաւ Մանչի ջրանցքը Դուվրէն մինչև ի Քալէ 24 ժամու և 15 վայրկեանի մէջ:

Ելեկտրականութիւն ծառոց հասման համար. — Կալիֆոնի մեծ ամեծ անտառաց մէջ ծառոց հատման համար ելեկտրականութիւն կը գործածեն:

Անուշ փայտերուն համար գործիքն է փղըր գչիր մը՝ որ ունի շարժում մը երթի և դարձի, և շարժում մը հղովման ի ձեռն ելեկտրական փղըր շարժիլ գործուոյ:

Գործիքն կը դնեն կառքի մը վրայ, որ կրնայ գառնալ ուղղաձիգ առանցից վրայ, զոր կը հաստատեն ծառին կոճեղ վրայ:

Գործիքին սուր ծայրն աղեղ մը գծելով կ'ոճեղ վրայ ճեղք մը կ'ընէ, Յետոյ գործիքը առաջ կը մղեն ճեղքն ի խոր մեծցնելու համար, մինչև որ կ'ոճեղ տրամագիծին համարի. և նոյն ատեն սեպեր կը դնեն ճեղքից փակումն արդիւնելու համար. և կ'անցնին հակառակ կողմն և նոյն գործը կը կատարեն, մինչև որ երկու կողմանց ճեղքն գրեթէ իրարու հանդիպի:

Գործը կը կատարեն ամենայն կարևոր զգուշութեամբ, տապար և սղոց ունենալով ի միասին. և այս ամենայն կը կատարուի խիստ քիչ ձեռաց աշխատութեամբ:

Արճաքահանքի մը զարմանալի գիշտը: — Այս ժամանակներս՝ յորում այսպիսի կը խօսուի արծաթի նուազութեան վրայ՝ անշուշտ հետաքրքրական է հետևեալ դէպքը:

Արքէնսէսի Լայթը Գուքէն արծաթահանքի մը գիւտին լուրը կը լըսենք՝ բայց այնպիսի պարագայից մէջ՝ զորս արժան է յիշատակել աստ: Յիշեալ գաւառին բնակիչ մը ճոն Մաք Ատամ, դրամանենդութեան քրէական յանցանաց համար հինգ տարուան բանտարգելութեան դատապարտուել էր, իրեն գէմ եղած դատաստանին մէջ իւսցուցուեցաւ՝ որ Մաք Ատամի շինած դրամները ամենազուտ արծաթէն էին, և արծաթին քանակը տէրութեան արծաթէն աւելի էր. դատաւորները չէին կրնար իմանալ պատճառը:

Արդ քիչ վերջը յայտնի եղաւ՝ որ յանցաւորը արդէն գտեր էր արծաթահանքը՝ և իր պիտոյից համար կը գործածէր: Մաք Ատամ թողուց որ զինքը դատապարտեն՝ առանց գաղտնիքը յայտնելու. պատժոյն որոշեալ ժամանակը լմննալէն վերջը՝ տուն դարձաւ, և իւր առաջին գործն եղաւ այցելել արծաթահանքին, և գտաւ զայն ճիշդ ինչպէս որ թողուցեր էր:

Յետոյ տեսնելով որ իրեն շահուտը չէր այսպէս գործածելը՝ որոշեց յայտնել զայն հարուստ սեղանաւորաց՝ բայց պայմանաւ որ զինքն ալ ընկերակցութեան մէջ գրեն:

Ընկերութիւնը արդէն ձեռացած է, քիչ ատենէն աշխատութիւնը պիտի սկսին. այս արծաթահանքը ցարդ գտնուածներուն մէջ՝ ամենէն հարուստն է:

Կապիկք և հոշր: — Պ. Ռոմանէսի թղթակից մը՝ վերջին ատեններս Սաէնլինի նոր գրոց վրայ դիտողութիւն մը կ'ընէ, յորում երևելի ճանապարհորդը կ'ըսէր, վկայութեամբ Էմին փաշայի՝ որ Մըզանկվայի անտառին շիմբանդէք ջահեր կը գործածեն իրենց գիշերային արշաւանաց մէջ:

Սակայն այս առաջին անգամը չէ. ուրիշ բնագատումը և դիտողք ալ այս ժանօթութիւնն ըրեր են, բայց թերեւ ցարդ գիտնական աշխարհի անծանօթ մնացեր են:

Պ. Տէլիի Հըքսէյի հոգեբանական հոշակաւոր գործոյ մը յառաջաբանին մէջ հրոյ վրայ կը խօսի. կ'պատմէ քանի մը ճանապարհորդողաց տեղեկութիւններն՝ որք կը հաստատէին՝ թէ տեսեր են նոր աշխարհին մէջ տեսակ մը կապիկներ՝ որ հրոյ գործածութիւնը գիտեն: Այս անորոշ և բնդհանուր ժանօթութիւնը կը յիշենք՝ յուսալով որ այս խնդրոյն մէջ կրնայ մեզի առաջնորդել:

Պ. Վիրի ալ իր բնական պատմութեան ելալիկ յօդուածին մէջ կը յիշէ որ « Շատ տեսակք կապկաց իրենց սորվեցուցած ամէն բաները կը սորվին, օրինակի համար, ջուր բերել, փայտ կրել, անօթ լուալ, կրակ վառել » և այլն և այլն... Եւ 'ի հաստատութիւն իւր ըսածին երանփրէ սպային Ափրիկեան ճանապարհորդութեան դէպք մը կը յիշէ:

« Գիւղը կը տաքցունէր. ուշագրութիւն կ'ընէր որ չըլլայ թէ դիպուածով ամուրի կտոր մը վար իյնայ և հրդեհի պատճառ ըլլայ: Գերմութեան չափը ամենայն սրամտութեամբ կը կանոնաւորէր, երբ ճիշդ հարկաւոր եղած աստիճանը հասնէր՝ կ'երթար հացագործը կը կոչէր, որ իր կենդանոյն սրամտութեան վրայ ըստ ամենայնի վստահ՝ անհոգ էր յայտմ մտաին, և կապիկն ազդարարութենէն վերջը իսկոյն կը փութար փուռը ձգելու հացերը կամ կարկանդակները. բազմաթիւ ամաց ընթացքին մէջ, այս հացագործը ամենեւին չի յիշեր որ կապիկը կամ սխալած և կամ խաբած ըլլայ »:

Յիրաւի այս կապիկը ընտանեցած էր, սակայն ակնհայտն մը կը պատմէ մեզի՝ որ ուրիշ կապիկ մը ճիշդ նոյն պաշտօնը կը կատարէր հարուստ տան մը մէջ. այսինքն առաւտըր կանուխ ձմեռ ժամանակ կ'ենէր և բոլոր կրակարանները կը վառէր՝ իբր տանը սպասուորը ըլլար:

Փայպուղի (tunnel) Սէն-Գլէրի. — Սէն-Գլէր գետին ի լայնութիւնն շինուած փապուղին, ի մէջ Հիւտտոնի և Սաւնիայ, աշխարհիս վրայ քան զամէն երկայն փապուղին է գետի տակ, և գործ է այս Ամբրիկոյ մեծահոշակ ճարտարապետաց միոյն: Երկայնութիւնն է 6 քիլոմէթր, և բոլորովին երկաթեայ է շինութիւնն առանց քար մը կամ կղմխտր գանուելու այս շինուածոյս մէջ: Պարզ խողովակ մ'է կամ կռածոյ երկաթի 6 մէթր տրամաչափով, որուն օդը կը փոխեն շոգեշարժ մեքենայիւ, շերմացնելով շոգւով և ելեկտրական լուսով կը լուսաւորեն: Երեքտասան ամիս աշխատեցան 600 գործաւորը այս երկայն փապուղւոյն անցքն փորելու համար, որուն շինութիւնն ար.

մեջ 2,000,000 տոլլար (10,000,000 ֆրանք) : Կռածոյ երկաթին թիթեղք որ զխողովակն կը կազմեն այնպէս հատեալ են որ երեք տասան թիթեղք և մետաղական մաս մը՝ որ զբանաթին կը կազմէ, խողովակին շրջապատն կը լեցընեն :

Խւրաքանչիւր օղակն կատարեալ 14,150 իպրէ (7,000 քիլոկրամ) կը կշռէ և պէտք եղած է 3800 հատ, ուստի և համօրէն կշիռն է 25,000 հազարադրամ (tonne) :

Արդ այս հռչակաւոր փապուղւոյն շինութիւնն առաւելապէս Պ. Հոպսոնի ընծայել պէտք է :

Աշխարհիս մեհսպոյն ժամացոյցն :— Քիչ ատենէն պիտի հաս տատեն ֆիլատելիոյ Ոթէլ տը վիլի աշտարակին մէջ ժամացոյց մը որ լրանալու վրայ է, և որոյ հաւասարն չկայ յաշխարհի : Ժամացոյցին երեսն պիտի ունենայ տասն մեղր տրամադիծ և գիշերն ելեկ տրականութեամբ պիտի շուսաւորուի և այնպիսի բարձրութիւն պիտի ունենայ որ քաղքին ամէն կողմէն տեսանիլի ըլլայ : Վայր՝ Ենացոյց ասելն 4 մեղր երկայնութիւն և ժամ ցուցընողն 24,50 պիտի ունենան : Զանգակն որ պիտի զարնէ 25,000 քիլոկրամ պիտի կշռէ և յամենայն կողմանց քաղքին լսելի պիտի ըլլայ : Իսկ գաշնակաւոր զանգակներ պիտի հնչեցնեն քառորդն, կէս ժամն և երեք քառորդն :

Այս հսկայամարմին ժամացոյցին լարելն պիտի կատարուի ամէն որ շոգեշարժ մեքենայի ձեռօք որ աշտարակին մէջ դրուած է :

Լաքսդայի ուշխարաց յիշրոպա մոռութիւն :— Լիվրբուլի վաճառական մը յորդորեալ Արճէնթինայի Հասարակապետութեան հիւպատեն, ուղղակի Լաքսդայէն 300—400 ուշխար բերել տուաւ :

Փորձն լաւ յաջողեցաւ, վասն զի տասը հատ միայն ֆրասուեցան ճամբորդութեան միջոց, և միացածներն երբ հասան, կրկին գնով վաճառուեցան սառուցի մէջ պահեալ ուշխարներու միսէն աւելի զորս կը բերեն : Պուէնոս Այրէսէ եկած շոգենաւներն՝ ցրտացուցիչ սենեկաց մէջ պահելով :

Այս յաջողութիւնս անտարակոյս զրգիւ պիտի ըլլայ ուրիշ վաճառականաց ևս նոյնպէս ընելու, որ և մեծ շահու առիթ պիտի ըլլայ անդ զիպի վաճառական շոգենաւուց :